

KEHITTÄMISSUUNNITELMA VUOSILLE 2018-2025 NIMISUOJAJÄRJESTELMÄN KÄYTTÖÖNOTON LAAJENTAMISEKSI SUOMESSA

Kehittämissuunnitelman tavoitteena on aktivoida suomalaisia tuottajia, elintarvikeyrityksiä ja muita toimijoita nimisuojarahkemusten laatimiseen. Näin myös meillä voitaisiin hyödyntää sekä itse järjestelmää, että EU:n sen kehittämiseen kohdistamia toimenpiteitä. Tavoitteena on saada 20 uutta maantieteellistä merkintää rekisteröityä EU-tasolla vuoteen 2025 mennessä.

Tämä asiakirja sisältää järjestelmän kuvauksen sekä kehittämissuunnitelman tarvittavine toimenpiteineen.

1. NIMISUOJAJÄRJESTELMÄN KUVAUS

1.1. EU:n laatujärjestelmät

Nimisuoja on Suomessa vakiintunut nimitys, jolla tarkoitetaan maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden suojattuja alkuperänimityksiä (SAN) ja maantieteellisiä merkintöjä (SMM) sekä aitoja perinteisiä tuotteita (APT) koskevia EU-tason laatujärjestelmiä.

Käytössä on seuraavat järjestelmät:

- Alkuperänimitys (SAN) on vaativin, sillä siinä tuotteen laatu tai ominaisuudet johtuvat olennaisesti tai yksinomaan sen maantieteellisestä alueesta. Myös kaikkien tuotantovaiheiden on tapahduttava kyseisellä alueella. Esimerkiksi ”Prosciutto di Parma”, viineistä ”Champagne” ja suomalaisista nimityksistä ”Lapin Puikula” ovat suojattuja alkuperänimityksiä.
- Suojatussa maantieteellisessä merkinnässä (SMM) tuotteen tietty laatu, maine tai muu ominaispiirre johtuu pääosin sen maantieteellisestä ympäristöstä. Tuotantovaiheista ainakin yhden on tapahduttava kyseisellä alueella, mutta esimerkiksi raaka-aine voi olla peräisin muualta. Esimerkkeinä voidaan mainita ”Bayerischer Bier”, ”Puruveden muikku” ja alkoholituotteista ”Cognac”.

Kun puhutaan maantieteellisistä merkinnöistä, tarkoitetaan yllämainittuja järjestelmiä. Maantieteellinen merkintä on tavaramerkin tavoin immateriaalioikeus, jolla suojataan sellaisen tuotteen nimi jonka ominaisuudet tai maine johtuvat sen maantieteellisestä alkuperästä. Erona tavaramerkkiin on, että suojasta hyötyvät kaikki kyseisen alueen tuottajat jotka noudattavat tuote-eritelmaa eli komissioon lähetettyä tuotekuvausta tuotteen ominaisuuksista, valmistustavasta ja raaka-aineista.

- Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimet voidaan rekisteröidä myös aitoina, perinteisinä tuotteina (APT). Se eroaa edellä mainituista järjestelmistä siinä, että myös muut kuin alueen tuottajat voivat myydä kyseisellä nimellä, kunhan ne noudattavat tuotteen reseptiä. Esimerkiksi ”Karjalanpiirakka” voidaan tuottaa myös Suomen ulkopuolella, kunhan se tuotetaan reseptin mukaisesti.

1.2 Lainsäädäntö

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuoja järjestelmä on ollut Euroopan yhteisön laajuisena voimassa vuodesta 1992. Nimisuojaan liittyvää lainsäädäntöä on annettu lisäksi rypäleviinien, väkevien alkoholijuomien sekä maustettujen viinituotteiden osalta. Tällä hetkellä voimassa olevat EU-tason perusasetukset ovat:

- Asetus (EU) No 1151/2012 maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä
- Asetus (EU) No 1308/2013 maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä (rypäleviini)
- Asetus (EY) N:o 110/2008 tislattujen alkoholijuomien määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta (voimassa toukokuuhun 2021 asti) sekä sen korvaava uusi asetus (EU) 2019/787
- Asetus (EU) No 251/2014 maustettujen viinituotteiden määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojasta

Tarkempia määräyksiä näistä asetuksista on annettu komission toimeenpanoasetuksilla.

Kansallisella tasolla nimisuoja on säädetty elintarvikelain (23/2006) muuttamisesta annetussa laissa (1397/2019). Tarkemmat määräykset nimisuoja tuotteiden rekisteröimisestä ja rekisteröidyn nimisuoja tuotteen valmistamisen ilmoittamisesta on säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa No 123/2020. Lisäksi nimisuoja työryhmän tehtävistä ja kokoonpanosta on säädetty MMM:n asettamispäätöksellä (MMM04800/2017). Työryhmän tehtävänä on käsitellä järjestelmän toimeenpanossa esille tulleita ongelmia ja tehdä sitä koskevia kehittämissuhteita.

1.3 Suojauksen vahvuus

Maantieteellisen merkinnän suojaus on vahva, sillä se kieltää myös miellelyhtymät, eli tuotetta ei voi markkinoida, vaikka Feta-juuston makuisena tai tyyppisenä, jos se ei ole Kreikassa vaatimusten mukaisesti tuotettu Feta-juusto. Suojauksen vahvuudesta meillä on jo Suomessa kokemuksia: Suomalainen Feta joutui vaihtamaan nimensä Salaattijuustoksi. Álvados ja Verlados joutuivat muuttamaan nimensä ranskalaisten tuottajien valitettua nimien muistuttavan liikaa suojattua Calvadosta.

Myös suhteessa tavaramerkkiin maantieteellisen merkinnän suojaus on voimakkaampi. Asetuksen (EU) No 1151/2012 artiklan 14 mukaisesti tavaramerkkihakemus on hylättävä, jos se on tehty myöhemmin kuin maantieteellistä merkintää koskeva hakemus on toimitettu komissioon. Mikäli tavaramerkkihakemus on tehty tai se on rekisteröity ennen maantieteellisen merkinnän hakemuksen jättämistä komissiolle, tavaramerkin käyttöä voidaan jatkaa samanaikaisesti suojatun maantieteellisen merkinnän kanssa. Itse asiassa ainut tapaus, jonka mukaisesti maantieteellistä merkintää ei saa rekisteröidä, vaikka nimitys on rekisteröity tavaramerkkinä, on määritelty artiklassa 6. *”Rekisteröitäväksi ehdotettua alkuperänimitystä tai maantieteellistä merkintää ei saa rekisteröidä, jos rekisteröitäväksi ehdotetun alkuperänimityksen tai maantieteellisen merkinnän rekisteröinti saattaisi tavaramerkin maineen ja kuuluisuuden sekä sen käytössä oloajan perusteella johtaa kuluttajaa harhaan tuotteen tunnistamisessa.”*

Lisäksi on huomattava, että maantieteellisen merkinnän suojaus on voimassa automaattisesti koko EU:n alueella ja EU:n ja kolmansien maiden välisten sopimusten kautta myös kyseisissä maissa.

1.4 Suojauksen merkitys

EU:n nimisuoja järjestelmän tavoitteena on suojata tuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä ja huokeammilta väärennöksiltä, mutta myös lisätä tuotteiden tunnettuutta sekä helpottaa niiden markkinointia. Kuluttajalle suojaus on tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan.

Vuonna 2017 nimisuoju tuotteiden myyntiarvo oli 77,1 miljardia euroa, mikä vastasi 7 % EU:n elintarvike- ja juomasektorin arvosta. Rypäleviinien osuus kokonaisarvosta oli yli puolet, maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden 35 % ja väkevien alkoholijuomien 13 %. Maantieteellisen merkinnän omaavasta tuotteesta saatava hinta oli keskimäärin kaksinkertainen standardituotteeseen verrattuna. Viineillä se oli 2,85 kertaa, väkevillä alkoholijuomilla 2,52 sekä maataloustuotteilla ja elintarvikkeilla 1,5 kertaa standardituotetta suurempi.

Viennin arvo kolmansiin maihin oli 17,03 miljardia euroa, mikä oli 15,5 % EU:n elintarvike- ja juomasektorin viennistä. Viinit olivat tärkein vientituote sekä arvoltaan (51 %) että määrältään (50 %). USA, Kiina ja Singapore olivat tärkeimmät vientimaat kattaen puolet maantieteellisen merkinnän omaavien vientituotteiden arvosta.

Euroopan Unionissa nähdään, että maatalouden kilpailukyvyn parantamiseksi on määrän sijaan panostettava tuotteiden korkeaan laatuun. Komission mukaan nimenomaan maantieteellisen merkinnät omaavat tuotteet ovat laatutuotteita, minkä takia sekä menekinedistämistä koskevassa asetuksessa (EU) N:o 1144/2014 että maaseudun kehittämistä koskevassa asetuksessa (EU) N:o 1305/2013 painotetaan tukien kohdistamista näihin. Mainittakoon, että EU:n menekinedistämisbudjetti kasvoi kuluvalle rahoituskaudella 50 miljoonasta eurosta 200 miljoonaan euroon vuonna 2020. Maaseudun kehittämisasetuksen osalta tukea voidaan myöntää artiklan 14 nojalla koulutukseen. Sen sijaan artiklan 16 mukaista tukea tiedotus- ja menekinedistämistoimiin ei ole otettu Suomessa käyttöön.

Maantieteellisten merkintöjen suojelu kolmansissa maissa on tärkeä osa vapaakauppaneuvotteluja. Tällä hetkellä ne on suojattu jo yli 30 sopimuksessa, uusimpina sopimukset Japanin ja Mercosurin kanssa. Kiinan kanssa saatiin viime kesänä erillinen sopimus merkintöjen suojaamisesta, minkä yhteydessä suojattiin myös 'Suomalainen vodka'. EU:n liittyminen Lissabonin sopimuksen Geneve-asiakirjaan tuli voimaan 26.2.2020 ja sen nojalla rekisteröitävät maantieteelliset merkinnät on suojattu kaikissa sopimuksen 35 jäsenmaassa. Parhaillaan uusista sopimuksista neuvotellaan yli kymmenen maan kanssa.

1.5 Rekisteröidyt nimitykset

Tällä hetkellä yhteisössä on suojattu noin 3400 nimitystä, minkä lisäksi vapaakauppasopimusten nojalla on suojattu yli 1500 kolmansien maiden nimitystä. Noin puolet (49 %) suojatuista EU:n nimityksistä on rypäleviinejä, väkevien alkoholijuomien osuus on 8 % ja loput ovat maataloustuotteita ja elintarvikkeita. Näistä eniten on suojattu hedelmiä ja vihanneksia sekä juustojen nimityksiä.

Nimitysten määrä on yhteisön alueella jakautunut epätasaisesti, sillä valtaosa tuotetaan Etelä-Euroopan jäsenmaissa (Italia, Ranska, Espanja, Portugali ja Kreikka). Kiinnostus maantieteellisiä merkintöjä kohtaan on kuitenkin kasvanut myös useissa muissa jäsenmaissa, etenkin entisissä Itä-Euroopan maissa. Tämä johtuu paljolti maiden halusta hyötyä lisääntyneistä EU:n menekinedistämisrahoista.

Suomalaisista tuotteista on toistaiseksi suojattu vain 12 nimitystä, joista kaksi on väkeviä alkoholijuomia.

1.6 Suojauksen hakeminen ja hakemuksen käsittely

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimitysten rekisteröinti on kaksivaiheinen prosessi, mikä käsittää sekä kansallisen käsittelyn että käsittelyn EU-tasolla. Rekisteröintihakemusten sisällöstä on tarkemmin määritelty perusasetuksissa ja toimeenpanoasetuksissa.

Suomessa hakemuksen käsittelystä vastaava viranomaisena on Ruokavirasto, joka tutkii, onko hakemus perusteltu ja täyttääkö se vaatimukset. Mikäli hakemus täyttää vaatimukset,

Ruokavirasto julkaisee nimisuojat tuotteen rekisteröintiä koskevan hakemuksen viraston Internet-sivuilla. Kansallisessa vastaväitemenettelyssä vastaväite on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun nimisuojat tuotteiden rekisteröintiä koskeva hakemus on julkaistu Ruokaviraston internet-sivuilla. Mikäli ei tule vastaväitteitä, myönteinen päätös julkaistaan ja hakemus lähetetään komissioon.

EU-tasolla hakemukset käsitellään komissiossa Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosaston (DG AGRI) yksikössä B3. 'Maantieteelliset merkinnät'. Hakemuksen tultua komissioon, komission tulee reagoida siihen kuuden kuukauden sisällä. Kun hakemus on hyväksyttävissä, se julkaistaan EU:n Virallisessa lehdessä, jolloin muilla mailla ja niiden toimijoilla on kolme kuukautta aikaa tehdä vastaväite. Jos vastaväitteitä ei esitetä, nimitys rekisteröidään. Mikäli vastaväitteitä esitetään, komissio pyytää osapuolia kahdenvälisiin neuvotteluihin. Jos neuvotteluissa ei saada sovintoa, komissio hyväksyy hallintokomiteamenettelyllä toimeenpanosäädöksiä, joilla päätetään rekisteröinnin hyväksymisestä, hyväksymisestä tietyillä ehdoilla tai muutoksilla tai sen hylkäämisestä.

Käytännössä mitään hakemusta ei hyväksytä sellaisenaan, vaan yleensä komissio pyytää jäsenmailta lisäselvityksiä, korjauksia tai parannusehdotuksia useampaan kertaan. Hakemusten käsittelyä komissiossa hidastaa päätöksenteon hierarkkisuus ja myös asiakirjojen käännytty. Mikäli vastaväitteitä ei tule, hakemuksen rekisteröinti kestää EU-tasolla keskimäärin kaksi vuotta. Jos hakemusta kohtaan esitetään vastaväitteitä, käsittely kestää vähintään kolme vuotta.

2. KEHITTÄMISSUUNNITELMA

2.1 Nykytilanne

Suomessa kiinnostus nimisuoja järjestelmää kohtaan on ollut vähäistä. Suomalaisista tuotteista "Lapin Puikula", "Lapin Poron liha", "Lapin Poron kuivaliha", "Lapin Poron kylmäsavuliha" ja "Kitkan viisas" (muikku) on suojattu alkuperänimityksinä. "Puruveden muikku" ja "Kainuun rönttönen" (marjapiirakka) sekä alkoholituotteista "Suomalainen Vodka" ja "Suomalainen Marjalikööri/Hedelmälikööri" on suojattu maantieteellisinä merkintöinä. Lisäksi "Karjalanpiirakka", "Sahti" ja "Kalakukko" on rekisteröity aitoina, perinteisinä tuotteina.

Toisin kuin monissa muissa jäsenmaissa, Suomessa ei ennen EU-jäsenyyttä ollut kansallista järjestelmää nimitysten rekisteröimiseksi, vaan perinteisesti yritykset ovat meillä suojanneet tuotteensa tavaramerkkeinä. Jäsenyyden myötä tämä järjestelmä tuli siten voimaan uutena toimenpiteenä, eikä sen etuja ole osattu hyödyntää tarpeeksi. Suomi on myös harvaan asuttu maa pitkin etäisyyksineen, ja meillä etenkin kauppa, mutta myös elintarviketeollisuus on keskittynyt. Nämä seikat ovat vaikuttaneet siihen, että tuotteiden yhteyttä niiden maantieteelliseen ympäristöön ei ole nähty lisäarvona, vaan tuotteet on nimisuojan sijaan suojattu tavaramerkkeinä.

Alkoholituotteita lukuun ottamatta jo rekisteröidyt nimitykset ovat paikallisia tuotteita, joita ei riitä vientiin. Tuottajat eivät ole myöskään osanneet hyödyntää EU-tason rekisteröintiä markkinoinnissaan, minkä takia suojauksesta saatava lisäarvo ei ole siirtynyt myyntihintoihin. Tuotekehittelyn seurauksena tuotteiden raaka-aineet, ominaisuudet ja valmistustapa voivat muuttua hyvinkin nopealla aikataululla. Osa valmistajista onkin kokenut rekisteröinnin hankalana asiana, koska suojauksen saaneiden tuotteiden osalta pitää noudattaa komissioon aikoinaan lähetettyä tuotekuvausta.

Elintarviketeollisuus pitäisi saada kiinnostumaan järjestelmästä, jotta saadaan hakemuksia suuressa mittakaavassa valmistettavien tuotteiden osalta. Vanha käsitys siitä, että tuotteiden on oltava perinteisiä, ei pidä paikkaansa. Maantieteellisten merkintöjen osalta riittää, että tuote on ollut kyseisellä nimellä markkinoilla muutaman vuoden tai se on muuten yleisesti tunnettu. Ainoastaan aitojen, perinteisten tuotteiden osalta on voimassa vaatimus siitä, että tuote on perinteinen eli että sitä on valmistettu vähintään 30 vuotta.

Myös paikallisten tuotteiden nimityksistä tarvitaan lisää hakemuksia. Esimerkiksi Sahti on nykyisin suojattu APT-nimityksenä, jolloin vain sen resepti on suojattu. Sen osalta voitaisiin kuitenkin harkita myös maantieteellisen merkinnän suojausta. Meillä on kehitelty viime vuosina myös useita paikallisia oluita, joille suojausta voitaisiin hakea. Samoin suojaa voitaisiin hakea esimerkiksi leipomotuotteille, marjatuotteille ja maitotuotteille. Suomessa on myös useita alkoholituotteita, joille kannattaisi hakea maantieteellistä merkintää EU:n tislattuja alkoholijuomia koskevan asetuksen puitteissa.

Tietyt suomalaiset tuotteet kuten mustikka kasvavat myös muissa Pohjoismaissa, joten niiden nimitysten osalta tulisi harkita yhteisiä hakemuksia Ruotsin ja Norjan kanssa. Suomalaiset toimijat voisivat myös hakea yhdessä Tanskan ja Ruotsin kanssa EU:n menekinedistämisrahaa sekä pohjoismaisen ruokavalion tunnetuksi tekemiseen EU:ssa, että pohjoismaisten elintarvikkeiden ja siinä osana myös nimisuojuustuotteiden viennin edistämiseksi Japaniin ja Kiinaan.

Nykyisten suojattujen nimitysten osalta pitää huomioida tuotekehitys ja uudet tuotantomenetelmät sekä tarpeen mukaan hakea niiden osalta muutoksia voimassa oleviin tuote-eritelmiin.

2.2 Tavoitteet

2.2.1 Myönteisen tietoisuuden lisääminen järjestelmästä

Maantieteellisiä merkintöjä koskeva järjestelmä on meillä tuntematon sekä suurelle yleisölle että myös tuottajille. Tiedotusvälineissä järjestelmä on saanut vähän myönteistä julkisuutta. Pikemminkin esillä ovat olleet tapaukset, joissa suomalaisten tuotteiden nimiä on jouduttu

muuttamaan, koska niissä käytetyt raaka-aineet tai valmistusmenetelmät eivät enää vastaa rekisteröityjen nimien suojausta. Rekisteröityjen tuotteiden valmistajat eivät myöskään aina noudata vaatimusta siitä, että tuotteiden kaupankäynnissä yhteisön tunnuksien on merkittävä pakkauksiin.

On myös tärkeää, että nimisuoja koskeva informaatio ja hakemuksia koskevat ohjeet löytyvät yhdestä paikasta ja että tieto on ajantasaista. Tämä helpottaa sekä kuluttajien että tuottajien, kaupan ja teollisuuden tiedon saantia.

Matkailu ja erityisesti ruokamatkailu tulee lisääntymään ja nimisuojuotteita voitaisiin siinä yhteydessä tuoda vahvemmin esille. Todettakoon, että Hungry for Finland - ruokamatkailustrategiassa on huomioitu nimisuojuotteiden hyödyntäminen.

Keskeiset toimenpiteet

- Toteutetaan tiedotuskampanja, jolla lisätään kuluttajien tietoisuutta maantieteellisten merkintöjen järjestelmästä ja jo rekisteröidyistä suomalaisista tuotteista. Tiedotuskampanjassa painotetaan tuotteen ominaisuuksien ja sen maantieteellisen ympäristön välistä yhteyttä, kuten Lapin luonnon vaikutusta Poronlihan ainutlaatuisuuteen ja elinympäristön vaikutusta Kitkan Viisas - muikun ruodon pehmeuteen. Myös tarinaa kyseisen nimen synnystä eli muikun viisaudesta pysytellä Suomen puolella voitaisiin hyödyntää.

Kampanjalla pyritään lisäämään myös tuottajien ja elintarviketeollisuuden kiinnostusta nimitysten suojaamiseen. Korostetaan suojauksesta saatavia etuja tuotteiden markkinoinnissa: tuotteen arvonlisäystä, mahdollisuutta hyödyntää EU:n menekinedistämiskampanjoita sekä nimisuojuotteiden veturi-merkityksen hyödyntämistä yleensäkin suomalaisten tuotteiden viennin lisäämisessä esimerkiksi Kaukoidän markkinoille.

Vastuutaho: HY/Ruralia, Maa- ja kotitalousnaiset, MTK, ETL, Ruokavirasto, MMM. PRH julkaisee kotisivuillaan linkin tiedotuskampanjaan.

- Varmistetaan valvontatoimenpitein, että kaupankäynnissä rekisteröityihin tuotteisiin on liitetty unionin tunnuksien ja että suojatut tuotteet ovat vaatimusten mukaisia.

Vastuutaho: Ruokavirasto

- Perustetaan Ruokaviraston yhteyteen sivusto www.ruokavirasto.fi/nimisuoja, johon yhdistetään eri viranomaissivuilla oleva nimisuoja koskeva informaatio.

Varmistetaan, että sivustolla oleva informaatio on ajan tasalla ja huolehditaan sivun päivityksestä säännöllisesti.

Vastuutaho: Ruokavirasto

- Nostetaan paikalliset nimisuojuotteet esille ruokamatkailun edistämisen yhteydessä. Kehitetään yhteistyössä Pohjoismaisen ministerineuvoston Ny Nordisk Mad- hankkeen kanssa ruokamatkailureitti Pohjoismaihin, missä nimisuojuotteet ovat punainen lanka.

Vastuutaho: HY/Ruralia, Business Finland/Visit Finland

2.2.2 Uusien nimisuojuotteiden saaminen Suomeen

Suomalaisia nimisuojuotteita on rekisteröity vain 12 kappaletta, viimeisin vuonna 2013. Mahdollisia nimityksiä on viime vuosina kartoitettu, mutta hakemuksia on vastaanotettu vain vähän. Hakemusten vähäisyys johtunee siitä, että niiden laatiminen nähdään liian korkeana kynnyksenä; hakijaryhmittymiltä puuttuu tietotaito ja kokemus hakemusten tekemisestä. Iso ongelma on myös sopivien hakijaryhmittymien sitouttaminen asiaan.

Osalla suojuotteista tuotteista valmistusmenetelmät ovat kehittyneet, eikä komissioon aikoinaan lähetetyt tuotekuvaukset enää vastaa nykypäivää. Liian tiukat tuotekuvaukset estävät tuotteen myymisen rekisteröidyllä nimellä, minkä takia ne tulisi päivittää.

Keskeiset toimenpiteet

- Tiedotetaan järjestelmästä ja suojuuksen eduista tuottajille tiedotuskampanjalla, tuottajien koulutuksissa ja muissa tuottajille suunnatuissa tilaisuuksissa sekä elintarvikeyrityksille niille suunnatuissa tilaisuuksissa.

Vastuutaho: HY/Ruralia, Maa- ja kotitalousnaiset, MTK, ETL, Ruokavirasto, MMM. PRH julkaisee kotisivuillaan linkin tiedotuskampanjaan ja neuvoo asiakkailleen, mistä saa yksityiskohtaisempaa tietoa maantieteellisistä merkinnöistä.

- Järjestetään yhdessä komission DG AGRIn maantieteellisistä merkinnöistä vastaavan yksikön B.3 kanssa miniseminaari, missä komissio antaa neuvoja ja konkreettisia esimerkkejä hakemusten laatimiseksi.

Vastuutaho: MMM, Ruokavirasto

Toteutuminen: Miniseminaari järjestettiin 29.9.2018

- Järjestetään viranomaisten toimesta koulutustilaisuuksia hakemusten laatimisesta sekä tuottajille että elintarvikeyrityksille. Tämä toteutetaan sektorikohtaisesti kokoamalla yhteen leipomoalan yrittäjät, lihatuotteiden valmistajat jne., yksi kerrallaan. Tilaisuuksissa kartoitettaisiin, mille tuotteille nimisuoja kannattaisi hakea sekä miten hakemusten eritelmissä määriteltäisiin tuotokuvaus, valmistusmenetelmä, maantieteellinen alue, jne.

Vastuutaho: MMM, Ruokavirasto ja HY/Ruralia yhdessä alan toimijoiden kanssa

- Aktivoidaan toimijoita yhteistyöhön Ruotsin ja Norjan toimijoiden kanssa tavoitteena yhteinen hakemus esimerkiksi metsämustikan suojaamiseksi maantieteellisenä merkintänä. Kartoitetaan mahdollisuuksia yhteisiin hakemuksiin myös muiden tuotteiden osalta.

Vastuutaho: MMM, Ruokavirasto, HY/Ruralia, Arktiset Aromit ry

Toteutuminen: Asia on ollut esillä Ruotsin viranomaisten kanssa käydyissä keskusteluissa.

- Nykyisten suojattujen nimitysten osalta kartoitetaan yhdessä tuottajien ja viranomaisten kesken rajoittavatko aikoinaan komissioon lähetetyt tuote-eritelmat näiden tuotteiden tuotantoa, kun huomioidaan valmistusmenetelmien kehittyminen. Tarpeen mukaan laaditaan hakemukset eritelmiin tehtävistä muutoksista komissioon.

Vastuutaho: hakijaryhmittymät, Ruokavirasto, MMM

Toteutuminen: Karjalan piirakan muutoshakemus hyväksyttiin 18.12.2019 ja julkaistiin OJ:ssä 27.12.2019. Kalakukon muutoshakemus on parhaillaan kansallisessa käsittelyssä.

2.2.3 EU:n tiedotus- ja menekinedistämistoimenpiteiden hyödyntäminen

EU:n tiedotus- ja menekinedistämistoimenpiteisiin osoittamaa määrärahaa on kuluvalle kaudella lisätty tuntuvasti ja EU-tason laatujärjestelmät ovat olleet työohjelmissa yksi painopistealue. Suomalaisia hakemuksia ei ole ollut hyväksytyjen ohjelmien joukossa. Olisi kuitenkin tärkeää, että myös meidän toimijat voisivat hyödyntää tätä tukea suomalaisten tuotteiden markkinoinnissa sekä EU:n sisällä, että viennissä kolmansiin maihin. Muiden maiden kansalaisten tietoisuuden lisääminen suomalaisista nimisuojuatuotteista ja yleensäkin suomalaisista elintarvikkeista kasvattaa välillisesti myös matkailua Suomeen.

Meillä on toistaiseksi niin vähän rekisteröityjä nimisuojuatuotteita, että pelkästään niiden osalta ei kannata hakea EU:n kampanjarahoitusta. Sen sijaan pitäisi miettiä mahdollisuuksia

olisiko mahdollista laatia yhteinen ohjelma muiden EU:n jäseninä olevien Pohjoismaiden kanssa. Asia voidaan nostaa esille Pohjoismaiden ministerineuvoston eri tilaisuuksissa.

Keskeiset toimenpiteet

- Aktivoidaan suomalaisia toimijoita yhteistyöhön Tanskan ja Ruotsin toimijoiden kanssa tavoitteena yhteinen menekinedistämisohjelma esimerkiksi pohjoismaisten elintarvikkeiden viennin edistämiseksi Kaukoidässä, mihin haettaisiin rahoitusta yhteisön tiedotus- ja menekinedistämiseen osoitetuista varoista. Kampanjan sisällä voitaisiin samalla edistää myös pohjoismaisten nimisuojuotteiden tunnettavuutta.

Vastuutaho: MMM, Ruokavirasto

Toteutuminen: Yhteinen kauran menekinedistämishanke on suunnitteilla Suomen ja Ruotsin välillä.

- Aktivoidaan suomalaisia toimijoita yhteistyöhön Tanskan ja Ruotsin toimijoiden kanssa tavoitteena yhteinen tiedotus- ja menekinedistämisohjelma esimerkiksi Pohjoismaisten nimisuojuotteiden tunnettavuuden lisäämiseksi yhteisön sisällä, mihin haettaisiin rahoitusta yhteisön tiedotus- ja menekinedistämiseen osoitetuista varoista. Kampanjan yhteydessä voitaisiin samalla lisätä tietoisuutta yleensäkin terveellisestä pohjoismaisesta ruokavaliosta.

Vastuutaho: MMM, Ruokavirasto

2.2.4 Viranomaisten toiminnan kehittämisen järjestelmän tukemiseksi

Nimityksen rekisteröinti on pitkäkestoinen prosessi, mikä vaatii sekä lainsäädännön tuntemista, että järjestelmän osaamista. Hakijoiden tueksi tarvitaan neuvontaa ja ohjausta, etenkin hakemusta tehdessä on tärkeää, että hakijan ja kansallisen viranomaisen (Ruokavirasto) kesken käydään vuoropuhelua.

Väkevien alkoholijuomien asetusmuutoksen yhteydessä myös niiden maantieteellisten merkintöjen hakuprosessi muuttuu kaksipuoliseksi. Tämä tulisi huomioida kansallisessa lainsäädännössä.

Nimisuoja on kuluttajalle tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan. Tämä on myös varmistettava riittävällä valvonnalla, sillä muuten menetetään kuluttajien luottamus näihin tuotteisiin.

Keskeiset toimenpiteet:

- Varmistetaan riittävät viranomaisresurssit, jotta hakija saa tarpeeksi ohjausta ja neuvontaa kansalliselta vastuuviranomaiselta hakuprosessin aikana. Seurataan hakemusten käsittelyä komissiossa entistä tiiviimmin ja ollaan niitä koskevissa kysymyksissä aktiivisesti yhteydessä vastaaviin komission virkamiehiin.

Vastuutaho: MMM, Ruokavirasto

- Nimisuojatyoöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja ottaa aktiivisesti kantaa järjestelmän kehittämiseen sekä seuraa tämän kehittämissuunnitelman toteutumista ja siinä esitettyjen toimenpiteiden jalkauttamista.

Vastuutaho: Nimisuojatyoöryhmä

Toteutuminen: Toteutunut

- Päivitetään kansallinen nimisuoja koskeva lainsäädäntö siten, että se kattaa myös väkevien alkoholijuomien merkinnät koskien viranomaistahoja ja hakemusten käsittelyä kansallisella tasolla.

Vastuutaho: MMM

Toteutuminen: Elintarvikelain (23/2006) muuttamisesta annettu laki (1397/2019) tuli voimaan vuoden alusta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (123/2020) säädetään nimisuojatuoitteiden rekisteröimisestä ja ilmoituksesta rekisteröidyn nimisuojatuoitteen valmistamisesta.

- Varmistetaan, että EU:n asetuksissa säädetyt valvontatoimenpiteet sekä tuotantopaikoilla että markkinoilla toteutetaan käytännössä. Varmistetaan, että nimisuoja koskevat ohjeet esimerkiksi ainesosina käytettyjen suojattuja nimityksiä koskevien tuotteiden ja niitä koskevien merkintöjen ja logojen merkitsemisestä elintarvikkeissa eivät ole kuluttajia harhaanjohtavia.

Vastuutaho: Ruokavirasto

